

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** Pottiales, **Familj:** Pottiaceae, **Släkte:** *Microbryum* (pottmossor), **Art:** *Microbryum starckeanum* - björnbärspottia (Hedw.) R.H.Zander **Synonymer:** *Pottia starckeanum* (Hedw.) C. Müll., *Microbryum starckeanum*, *Pottia starckeanum*

Kännetecken

Arten har upp till 3 mm höga skott som bildar glesa kolonier. Skotten är gröna till brungröna och kortlivade. Bladen närmast skottspetsen är äggrunda till ovala och kort och brett tillspetsade med jämna bladkanter som är tillbakaböjda från bas till spets. Bladens nerv är kraftig, brunfärgad och utlöpande i bladspetsen. Cellerna i bladets övre delar är rundat kvadratiska till sexkantiga, 8–18 µm breda och tätt papillösa. Nedtill på bladet är cellerna rektangulära och släta. Arten är samkönad och kapslar finns nästan alltid. Kapseln är äggformig till brett oval, tydligt åtsnörd i mynningen och fästad på ett 2–3 mm långt kapselskaft. Peristomet består av en enkel krans av 16 tänder som blir upp till ca 200 µm långa. Sporererna är 18–30 µm i diameter, blekbruna och har stora, breda papiller som gör dem björnbärslignande. Specialiserad vegetativ förökning är inte känd.

Björnbärspottia kan likna piggpottia *Microbryum davallianum*, men den senare har taggiga sporer som mer påminner om igelkottar än om björnbär.

Utbredning och status

Arten är i Norden mycket sällsynt och funnen endast i Uppland 1864 och Södermanland 1825. Den har inte hittats i de övriga nordiska länderna. Arten har sin huvudutbredning i Syd- och Mellaneuropa. Björnbärspottia är även uppgiven för Nordafrika, Turkiet, Irak, Kuwait, Kina, Australien, Nya Zeeland och Nordamerika. Arten är rödlistad även i flera andra länder i Europa.

Den har inte återfunnits på sina lokaler i Sverige. Lokalen i Uppsala återbesöktes 1987 men området är delvis bebyggt. Lokalen i Södermanland uppmärksammades 2016 då materialet av arten i Helsingforsherbariet reviderades. Arten eftersöktes utan resultat i Södermanland 2016 men där hittades arter som *Encalypta vulgaris* och *Tortula modica* som växer också växer på kalkhaltig lera.

Ekologi

Björnbärspottia växer på kalkhaltig, periodvis fuktig, solexponerad lerjord. Den tycks växa på något störd mark. I Sverige gjordes det ena fyndet på lerjord på en rullstensås. I Tyskland förekommer arten tillsammans med bl.a. stor neonmossa *Barbula unguiculata*, knopptuss *Tortula acaulon* och ängstuss *T. modica*. I England är arten funnen intill arter såsom piggpottia *Microbryum davallianum* och tandtuss *Tortula lanceola*. Sporererna mognar på våren.

Hot

Den kan ha försvunnit p.g.a. en kombination av populationens ringa storlek och slumpmässiga faktorer. Andra orsaker till försvinnandet har troligen varit utgrävning av den rullstensås, där björnbärspottian växte.

Åtgärder

Arten bör åter igen eftersökas på dess tidigare växtplats, men även på andra lokaler med liknande miljö där arten kan tänkas förekomma. Om återfynd görs bör skydd eller skötsel av lokalerna utformas så att artens populationsstorlek blir betryggande stor för att vara långsiktigt livskraftig.

Övrigt

Björnbärspottia behandlas av flera florer i en vidare bemärkelse och inkluderar även kalkpottia *T. davalliana* och alvarpottia *T. conica*. Utländska namn - NO: Begermoser, FI: Toukosammalet.

Etymologi: starckeanus = eventuellt efter Johann Christian Starke (1744-1808), tysk präst.

Uttal: [Mikróbryum *starckeanum*]

KEY FACTS Shoots to 3 mm high, green to brownish-green, ephemeral, growing in sparse patches. Apical leaves broadly ovate, abruptly tapering with blunt apices. Leaf margin entire, recurved from base to apex. Costa stout, brown, excurrent. Laminal cells above 8-18 µm, quadrate to hexagonal, densely papillose. Basal laminal cells rectangular, smooth. Synoicous, capsules nearly always present. Capsules broadly ovoid, mouth distinctly constricted. Peristome simple, consisting of 16 teeth with a length of c. 200 µm. Seta 2-3 mm. Spores 18-30 µm, very light brown, brambles-like. - Grows on calcareous, periodically wet, sun-exposed clay. Seems to prefer slightly disturbed ground. In Sweden found on clay on a boulder-ridge. Not found in Sweden since 1864.

Litteratur

Albertson, N. 1945. Wahlenbergs färd genom Västergötland 1821: En klassisk växtlokal "emellan Kälvene och Näs". *Bot. Not.* 98: 20-32.

Albertson, N. 1946. Österplana hed. Ett alvarområde på Kinnekulle. *Acta Phytogeogr. Suec.* 20.

Hallingbäck, T. 2008. *Microbryum starckeanum* björnbärspottia s. 124-125. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Bladmossor. Kompaktmossor - kapmossor : Bryophyta : Anoetangium - Orthodontium. Artdatabanken, SLU, Uppsala.

Nyholm E. 1989. *Illustrated Flora of Nordic Mosses. Fasc. 2.* Nordisk Bryologisk Förening, Köpenhamn och Lund.

Smith, A. J. E. 1978. *The moss flora of Britain and Ireland.* Cambridge.

Waldheim, S. 1947. Kleinmoosgesellschaften und Bodenverhältnisse in Schonen. *Bot. Not. Suppl.* 1(1).

von Krusenstjerna, E. 1945. Bladmossvegetation och bladmos flora i Uppsalatrakten. *Acta Phytogeogr. Suec.* 19.

Författare

Tomas Hallingbäck 2008. Rev. Tomas Hallingbäck 2010. Rev. Niklas Lönnell 2016.